

На основу члана 20. став 2. Закона о основној школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93 - др. закон, 67/93 - др. закон, 48/94 - др. закон, 66/94 - УС, 22/02, 62/03 - др. закон, 64/03 - др. закон, 79/05 - др. закон и 101/05 - др. закон) и члана 17. став 4. и члана 24. Закона о Влади ("Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05 - исправка и 101/07),
Министар просвете и министар вера споразумно доносе

Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за осми разред основне школе

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 7/2008
од 10.6.2008. године.

Члан 1.

Овим правилником утврђује се наставни план и програм предмета Верска настава за осми разред основне школе.
Предмет из става 1. овог члана остварује се као изборни предмет.

Члан 2.

Број часова наставе предмета Верска настава у осмом разреду остварује се са по једним часом недељно, односно са 34 часа годишње.

Члан 3.

План и програм наставе предмета Верска настава део је прописаног плана и програма за основну школу.
Наставни програм из става 1. овог члана одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Просветном гласнику".
Број 110-00-29/2008-11
У Београду, 27. маја 2008. године

Министар просвете
др **Зоран Лончар**, с.р.
Министар вера
Радомир Наумов, с.р.

НАСТАВНИ ПРОГРАМ

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ

ВЕРСКА НАСТАВА

Осми разред

Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Ученици треба да упознају веру и духовне вредности сопствене, историјски дате цркве или верске заједнице у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.

Задачи верске наставе су да код ученика:

- развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развија способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину божју и за себе;
- развија тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (ВЕРОНАУКА)

(1 час недељно, 34 часа годишње)

Циљеви и задаци

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православно веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе;
- развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање;
- изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом;
- развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим посредством човека и да тако живи вечно;
- развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- стекну свест о томе да је личност заједница слободе с другом личношћу;

- буду свесни разлике између природе и личности;
- запазе да је личност носилац постојања природе;
- уоче да у хришћанској онтологији нема сукоба и искључивости између једног и многих.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Учење о личности на основу православне триадологије.

Разлика између природе и личности у Богу.

Онтолошке последице православне триадологије по човека и створени свет (личност као носилац постојања природе).

Човек као личност (личност као заједница).

Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој (Халкидонски, Четврти Васељенски сабор и његове одлуке).

Обожње створене природе у Христовој личности (личност као носилац постојања природе може имати више природа у себи).

Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве).

Будуће Царство Божије као узрок Цркве (последњи догађај Царства Божијег даје истинитост историјским догађајима).

Светост и Царство Божије у православној иконографији.

Методске јединице

1. Упознавање са планом и програмом
2. Систематизација (обнављање раније пређеног градива)
3. Хришћанско схватање личности (личност је назив за однос)
4. Систематизација
5. Слобода као предуслов постојања личности
6. Систематизација
7. Учење о личности на основу православне триадологије
8. Систематизација
9. Личност као носилац постојања природе (онтолошке последице православне триадологије по човека и свет)
10. Систематизација
11. Човек као личност
12. Јединственост и непоновљивост сваке личности
13. Систематизација
14. Христос - истинити Бог и истинити Човек
15. Христос - истинити Бог и истинити Човек (тумачење симбола вере и одлуке Четвртог Васељенског сабора)
16. Систематизација
17. Створена природа, да би постојала, мора ући у заједницу са Богом
18. Систематизација
19. Обожење створене природе у Христу
20. Систематизација
21. Обожење као циљ постојања створене природе
22. Систематизација
23. Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве)
24. Систематизација
25. Јединство многих у Христу
26. Систематизација
27. Јединство света и човека у Христу (у Литургији)
28. Систематизација
29. Будуће Царство Божије као узрок постојања Цркве
30. Будуће Царство Божије као узрок постојања Цркве
31. Систематизација
32. Светлост и Царство Божије у православној иконографији
33. Светлост и Царство Божије у православној иконографији
34. Систематизација

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (Упутство)

Циљ наставе православног катихизиса у осмом разреду јесте рекапитулација целокупног градива из претходних разреда с посебним истицањем следећих елемената:

- да је метафизичко начело постојања Бог, односно да истинско биће треба тражити у Богу који је Св. Тројица;

- да је онтолошко начело на основу православног учења о Богу као Св. Тројици личност, а не природа;

- да је личност заједница слободе са другом личношћу;

- да је човек створен као личност и да је позван да постоји на начин на који постоји Св. Тројица ако жели да превазиђе ограничења своје природе, што се остварује у Христу, односно у Литургији.

Схватање човека као личности, односно као апсолутног и непоновљивог бића, извире из хришћанске триадологије. До појаве хришћанства, свету није био познат појам човека као личности. Старојелинска философија, ма колико била узвишена, појединачној личности никад није давала онтолошку улогу. Конкретног човека, односно појединачну личност, посматрала је као део општег бића. Личност је била подређена природи. Захваљујући хришћанству, личност је добила онтолошку важност и то је тековина којом се данас служи, не само хришћански свет, већ свет уопште.

Међутим, за хришћане личност није индивидуа. Једна личност једнако је ниједна личност. Личност извире из заједнице слободе са другом личношћу. Истовремено, личност није део природе, већ је носилац постојања целокупне природе. (Да бисмо ово показали, треба се позвати на искуство љубави према једној личности и искуство губитка те личности. Кад заволимо једног човека, онда у том искуству откривамо да је он апсолутно и непоновљиво биће, личност. Кад изгубимо личност коју волимо и за коју смо везани, онда као да се за нас са њом губи читав свет. Пример како мајка гледа на губитак свога детета, а како гледају други на тај исти догађај, може послужити као средство за боље објашњење ове проблематике. Мајка гледа на своје дете као на личност, зато што га неизмерно воли, и због тога је његова смрт за њу ненадокнадив губитак, док је за оне који нису остварили никакву личну заједницу са дететом оно индивидуа, тј. оно је само део људске врсте и зато његов губитак другачије виде, односно у догађају смрти не виде никакав губитак, него само природан процес).

Теме Учење о личности на основу православне трилогије и Разлика између природе и личности у Богу реализовати у контексту триадологије, како је изложена код православних отаца: Василија Великог, Григорија Богослова и других. Као помоћну литературу за разумевање овог учења, треба узети чланке Ј. Зизијуласа, Допринос Кападокије хришћанској мисли у Православна Теологија, Београд, 1995. и Од маске до личности, Београд, 1989. и сл.

У контексту излагања Божијег постојања, а касније и постојања људи, треба посебну пажњу обратити на разлику између природе и личности у Богу, односно у човеку. Природа је нешто опште, заједничко свим личностима. Личност је начин постојања природе.

Природа указује на то да нешто јесте, да нешто постоји, док личност указује на то како нешто јесте, односно на који начин то нешто постоји. Својства Божанске природе су нествореност, бесмртност, неограниченост, недељивост, док су створеност, индивидуализам, растављеност, састављеност, смртност својства створене природе. Али, од личности зависи на који ће начин постојати природа и да ли ће превазићи своју детерминисаност. Тако, на пример, Бог је по својој природи бестелесан, нестрадалан, али је ипак ради нас и нашег спасења, постао човек и страдао. Из овога произлази да је личност носилац постојања природе. Природа без личности не постоји.

Тема Човек као личност треба да буде логичан закључак да је и човек личност због тога што је створен као икона Божија. Човек је створен по икони Божијој, а то значи да је створен као личност. Слика Божија у човеку тиче се тога како човек постоји, а не онога што он јесте. Зато и поред тога што је природа човекова, будући створена, ограничена, односно смртна, од личности човека, од његове слободе, зависи да ли ће он превазићи ограничења своје природе и на крају смрт, или неће. Ако човек жели да превазиђе ограничености своје природе, онда он треба да постоји на начин на који постоји Бог. Човек је позван на подвиг, тј. да постоји не на основу закона природе, већ на начин слободан од њих. Тај начин постојања, на основу којег човек постаје Бог, остварује се Крштењем у Литургији и као Литургија.

Теме Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој и Обожење створене природе у Христовој личности треба реализовати у контексту дефиниције ове проблематике на Четвртм Васељенском сабору уз следеће објашњење: личност може бити носилац постојања више природе. На пример, човек као личност има у себи многе природе, воду, ваздух, минерале, материјалну природу, духовну, али све те природе постоје у свакој од конкретних личности на посебан начин, не престајући да буду то што јесу по природи. Такође, после оваплоћења, Син Божији има поред Божанске и људску природу. Међутим, људска природа у Христу постоји сада на божански начин, не престајући да буде људска природа, односно људска природа у Христу је превазишла своје ограничености, тј. обожила се захваљујући личности Сина Божијег.

Тему Црква као Тело Христово треба реализовати на основу објашњења које о томе даје ап. Павле у 1. Кор. 12. После оваплоћења створена природа је уипостазирана у Христову личност, односно постала је тело Христово, Христова природа. Будући да створена људска природа не постоји мимо конкретних личности, процес њеног узимања од стране Сина Божијег - Христа претпоставља заједницу људских личности са Сином Божијим - Христом. Овај процес почиње Христовим оваплоћењем и наставља се Духом Светим кроз крштење у Литургији. Зато је Црква Тело Христово, јер је Христова личност носилац постојања створене природе која постоји као заједница многих у Христу, тј. као литургијска заједница која је преко њеног начелника Христа у заједници с Богом Оцем.

Тему Будуће Царство као узрок Цркве треба обрадити на основу објашњења које о овоме даје Св. Максим Исповедник (РГ 4, 157). Бог је створио свет и људе са жељом да се сједине са Њим преко једног човека, што указује на Тајну Христову, односно на Литургију, како би постојали вечно. Дакле, будуће Царство је узрок стварања и постојања света и људи. На тај начин Св. Максим указује да узрок постојања света није у прошлости, као што су о томе говорили грчки филозофи, већ у будућности, у будућем догађају који се још увек није збио, али који се остварује кроз историју. Тиме се мења поглед на историју у односу на јелинстичко схватање историје, која за Јелине значи вечно кружење, вечно понављање истог. Хришћанска историја има почетак и крај, циљ. Крај, односно циљ историје, јесте узрок њеног почетка. Тачније речено, литургијско постојање Цркве јесте иконично постојање Царства Божијег у историји, које је истовремено и дар Божији и историјски догађај који остварују људи. (Као помоћну литературу за реализацију ове теме треба користити студију: Ј. Зизијулас, Евхаристија и Царство Божије). Приказујући човека и природу као слободне у односу на законе природе (на пример, на иконама светлости не оставља сенке, ап. Павле се приказује у сцени силаска Св. Духа на апостоле, иако је он после овог догађаја постао хришћанин итд.), православна иконографија жели да их прикаже како ће они изгледати у будућем Царству Божијем. (За реализацију ове теме треба користити студију: С. Склирис, Од портрета до иконе, у "Беседи", Нови Сад 1993).

ИСЛАМСКА ВЈЕРОНАУКА (ИЛМУДИН) (1 час недељно, 34 часа годишње)

Циљ наставе исламска вјеронаука (илмудин) у основном образовању и васпитању је да пружи ученику основни вјернички поглед на свет, са посебним нагласком на вјернички практични део, а такође и будући вјечни живот.

Циљ наставе исламски вјеронаук у осмом разреду јесте да ученике упозна са основним постулатима (темељним дужностима) вјере ислама, те да ученике упозна са важношћу и садржајем намаза (молитве) и његовом улогом у животу сваког појединца и заједнице у цјелини.

То значи да дјеца на начин примјерен њиховом узрасту упознају властиту вјеру у њеној духовној, моралној, социјалној, мисионарској и другим димензијама.

Излагање вјерског виђења и постојања света обавља се у отвореном и толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама.

Начин приступа је исламско виђење које обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и вјерско образовање.

Задачи наставе исламске вјеронауке (илмудин)

- познавање основних принципа вјере ислама;
- познавање вриједности молитве;
- познавање саставних дијелова молитве;
- упознавање међусобних права и дужности појединца и заједнице;
- развијање свијести о Богу као Створитељу и однос према људима као најсавршенијим божјим створењима;
- развијање способности (на начин примјерен узрасту ученика) за постављање питања о цјелини и најдубљем смислу постојања човека и свијета, о људској слободи, животу у заједници, смрти, односу с природом која нас окружује, као и за размишљање о тим питањима у свијетлу вјере ислама;
- развијање способности за одговорно обликовање заједничког живота са другима, за налажење равнотеже између властите личности и заједнице, за остваривање сусрета са свијетом (са људима различитих култура, религија, погледа на свијет, с друштвом, природом) и с Богом, у изграђивање увјерења да је човеков живот на овом свијету само припрема за вјечност, да су сви створени да буду судионици вјечног живота, да се из те перспективе, код ученика развија способност разумијевања, преиспитивања и вриједновања властитог односа према другом човеку као божјем створењу и изгради спремност за покајање.

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	Наставна тема	ЧАС ПРИПРЕМАЊА	ЧАС ОБРАДЕ НОВОГ ГРАДИВА	ЧАС ПОНАВЉАЊА	ЧАС ПОВЕЗИВАЊА ПРЕЂЕНОГ ГРАДИВА	ЧАС ПРОВЕРАВАЊА	СВЕГА
1.	УВОД - ТЕМЕЉИ ИСЛАМА (ШЕРИЈАТА) - ШЕХАДЕТ	1	-	-	-	-	1
	ОБЈАВЉЕНЕ						

2.	КЊИГЕ	-	1	-	-	-	1
3.	ОСОБЕНОСТИ КУР'АНА КАО БОЖИЈЕ ОБЈАВЕ ЧОВЕЧАНСТВУ	-	4	-	1	1	6
4.	ХАДИС - СУННЕТ, ПРАКСА БОЖИЈЕГ ПОСЛАНИКА	-	2	-	-	1	3
5.	АЛЛАХОВА СВОЈСТВА	-	1	-	-	-	1
6.	ОБАВЕЗЕ ПУНОЛЕТНИХ МУСЛИМАНА	-	1	-	1	1	3
7.	МУСЛИМАНСКИ ПРАВЦИ	-	1	-	1	-	2
8.	ТЕСАВУФ, ШИИЗАМ	-	1	-	1	-	2
9.	ИСЛАМСКИ БОНТОН	-	5	1	1	1	8
10.	ПРВА ЧЕТВОРИЦА ХАЛИФА	-	1	-	1	-	2
11.	ВЕЛИКАНИ ИСЛАМА	-	1	-	1	-	2
12.	ИСЛАМ И МУСЛИМАНИ У НАШОЈ ЗЕМЉИ	-	1	-	-	1	2
13.	ИСЛАМ И САВРЕМЕНИ СВЕТ	-	1	-	-	-	1
СВЕ УКУПНО		1	20	1	7	5	34

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

ЛЕГЕНДА

Тип часа

ПРИ Припремање и увођења ученика у предмет или тему

ОНГ Обрада новог градива

ПОН Понављање наставних садржаја

ПОВ Повезивање наставних садржаја

ПРО Проверавање и оцењивање знања ученика

Облик рада

ФРО Фронтални рад

ГРУ Групни рад

ТАН Рад у паровима

ИНД Индивидуални рад

Наставне методе

ИЗЛ Усмено излагање

РАЗ Разговор

ТЕК	Рад са текстом
ДЕМ	Демонстрација
	Наставна средства
УЦБ	Употреба уџбеника
ЛИТ	Теолошка литература
НЕП	Непосредна стварност
ФИЛ	Филмови и телевизијске емисије

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

РЕДНИ БРОЈ ТЕМЕ	РЕДНИ БРОЈ ЧАСА	Наставна јединица	ТИП ЧАСА	ОБЛИК РАДА	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ	НАСТАВНА СРЕДСТВА	НАПОМЕНА
1.	1.	УВОД - ТЕМЕЉИ ИСЛАМА (ШЕРИЈАТА) - ШЕХАДЕТ					
		Појам шеријата, основе	ПРИ	ФРО	РАЗ	ЛИТ	
2.	2.	ОБЈАВЉЕНЕ КЊИГЕ					
		Теврат, Зебур, Инџил, Кур'ан	ОНГ	ФРО	РАЗ	УЦБ	
3.	3.	ОСОБЕНОСТИ КУР'АНА КАО БОЖИЈЕ ОБЈАВЕ ЧОВЕЧАНСТВУ					
		Муџизе (чуда) Кур'ана	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	УЦБ	
		Важност учења Кур'ана	ОНГ	ФРО	РАЗ	УЦБ	
		Меморисање Кур'ана - хифз	ОНГ	ГРУ	РАЗ	УЦБ	
		Превођење Кур'ана, преводи у свету и код нас, како читати превод	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	ЛИТ	
		Кур'ан и претходне Божије Објаве	ПОВ	ГРУ	РАЗ	УЦБ	
		Утврђивање пређеног градива	ПРО	ИНД	РАЗ	УЦБ	
4.	9.	ХАДИС - СУННЕТ, ПРАКСА БОЖИЈЕГ ПОСЛАНИКА					
		Хадис - појам, Хадис као темељ Шеријата; појам Хадиса и суннета	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	УЦБ	
		Познати мухадиси, преносиоци и сакупљачи Хадиса; изучавање Хадиса код нас	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	УЦБ	
	11.	Утврђивање пређеног градива	ПРО	ИНД	РАЗ	УЦБ	
5.	12.	АЛЛАХОВА СВОЈСТВА					
		Владар судњег дана - дан полагања рачуна	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	УЦБ	
6.	13.	ОБАВЕЗЕ ПУНОЛЕТНИХ МУСЛИМАНА					
		Келиме-и-шехадет, намаз, рамазански пост, зекат и хаџ	ОНГ	ФРО	РАЗ	УЦБ	
		Колико извршавамо наше исламске обавезе?	ПОВ	ГРУ	РАЗ	УЦБ	
	15.	Утврђивање пређеног градива	ПРО	ГРУ	РАЗ	УЦБ	
7.	16.	МУСЛИМАНСКИ ПРАВЦИ					
		Ехли суннет вел цема'ат; ездеби - правне школе,	ОНГ	ФРО	РАЗ	УЦБ	

	17.	ханефијски мезхеб - Ебу Ханифа као суннијски учењак	ПОВ	ФРО	РАЗ	ЛИТ	
8.		ТЕСАВУФ, ШИИЗАМ					
	18.	Појам тесавуфа и шиизма; секте	ОНГ	ФРО	РАЗ	УЏБ	
	19.	Шиизам и Ехли суннет вел џема'ат	ПОВ	ФРО	РАЗ	ЛИТ	
9.		ИСЛАМСКИ БОНТОН - АХЛАК					
	20.	Чување здравља и живота - дуван, алкохол, дроге, хигијена	ОНГ	ГРУ	РАЗ	УЏБ	
	21.	Однос према природи и животној средини	ОНГ	ГРУ	РАЗ	УЏБ	
	22.	Однос према људима - пријатељство	ОНГ	ГРУ	РАЗ	УЏБ	
	23.	Односи између мушкарца и жене - брак; Ислам против проституције	ОНГ	ГРУ	РАЗ	УЏБ	
	24.	Похвалне и ружне особине у људском понашању	ОНГ	ТАН	РАЗ	НЕП	
	25.	Какав је наш ахлак?	ПОН	ГРУ	РАЗ	НЕП	
	26.	Појам ахлака и едеба у темељима Ислама - Кур'ану и суннету	ПОВ	ГРУ	РАЗ	УЏБ	
	27.	Утврђивање пређеног градива	ПРО	ИНД	РАЗ	УЏБ	
10.		ПРВА ЧЕТВОРИЦА ХАЛИФА					
	28.	Хулефа-и-рашидин праведни владари Ебу Бекр, Омер, Осман и Алија р.а.	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	УЏБ	
	29.	Прва четворица халифа као пример у Исламу	ПОВ	ФРО	РАЗ	ЛИТ	
11.		ВЕЛИКАНИ ИСЛАМА					
	30.	Великани Ислама, улога у очувању оригиналности Ислама и развоју исламске мисли	ОНГ	ФРО	ИЗЛ	ФИЛ	
	31.	Наши узорни у практиковању Ислама	ПОВ	ФРО	РАЗ	ЛИТ	
12.		ИСЛАМ И МУСЛИМАНИ У НАШОЈ ЗЕМЉИ					
	32.	Ислам у нашој земљи - корени, Ислам и Муслимани данас	ОНГ	ФРО	РАЗ	ЛИТ	
	33.	Великани Ислама из наших крајева	ПОВ	ГРУ	РАЗ	НЕП	
13.		ИСЛАМ И САВРЕМЕНИ СВЕТ					
	34.	Ислам и наука, будућност Ислама	ОНГ	ФРО	РАЗ	УЏБ	

КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК
(1 час недељно, 34 часа годишње)

Циљ наставе вјеронаука је темељито обрадити апостолско вјеровање као утврђивање целокупног осмогодишњег вјеронаука. Наставне јединице слиједи вјерске истине унутарњом динамиком али потпуно другачијом методом која одговара овом критичком узрасту и динамичком животу младих. Макар се чини да је садржајно понављање, ипак је потпуна новост у томе што се пред сваком новом вјерском истином настоји постићи заузимање става према ономе што се вјером исповиједа. Желимо бити у складу и

са јупском катехезом која овом годином припрема ученике за сакрамент пунољетности.

Дакле, мисао водилца наставе вјеронаука осмог разреда основне школе је утврдити вјеру над Апостолским вјеровањем и упутити сада већ младога човјека на пут вјере који сада прелази у средњу школу и већ се сам одређује. Жеља је да понесе у живот заокружену информацију о својој вјери али и темељна животна и морална начела која су итекако потребна младом човјеку.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Снагом духа

Човјек вјере

(Апостолско вјеровање)

1. Увод

Упознавање ученика са садржајима програма католичког вјеронаука за осми разред.

2. Човјек који тражи истину

Човјек који пита (Како је диван овај свијет)

Човјек истраживач (Како је диван човјек)

Одговор религија (Знам да сваки човјек тражи Бога)

Одговор вјере (Радостан сам што вјера даје одговор на најважнија питања)

У свјетлу Објаве (Вјерујем да се Бог очитује у Светом Писму)

Јудаизам и Ислам у Објави светих Књига

Понављање

3. Исус Крист који објављује Бога и смисао човјека

Утјеловљени Бог (Вјерујем у Исуса Христа)

Божји и људски живот (Вјерујем у Бога-човјека)

Исус који моли (Клањам се Богу)

Исус који извршује вољу свога Оца (Слиједим Исуса)

Исус оснива заједницу (Како је добро бити заједно с браћом)

За истим столом с Исусом (Вјерујем у Исусову присутност у Еухаристији)

"Послушан до смрти" (Захвалност за откупљење)

Прослављени Исус (Вјерујем у ускрснуће и живот вјечни)

Дух препородитељ (Вјерујем у Духа Светога)

Кршћанске Цркве окупљене у науци око Исуса Христа

Понављање

4. Мистично тијело Крстово - Црква

Працрква (Вјерујем у једну Цркву)

Црква која крсти (Вјерујем у свету Цркву)

Мисијска црква (Вјерујем у Католичку Цркву)

Црква у сувременом свијету (Вјерујем у Апостолску цркву)

Црквеност у Православном учењу

Црквеност у учењу Реформације

Понављање

5. Кршћански живот као свједочење истине

Живот милости (Употријебит ћу средства милости)

Извори новог живота (Захвалност за крштење)

Сакраменат пунољетности (Исповједи своју вјеру)

Живот у пунољетности (Живјет ћу по својој вјери)

Сакраменат помирења (Обратит ћу се искрено Богу са својим гријесима)

У служби заједнице (Захвалност Богу за свећенике)

У служби живота (Брак ћу започети с Божјим благословом)

Сакраменат утјехе (Болеснику ћу позвати свећеника)

Ново небо и нова земља (Вјерујем да ћу уживати добра Господња)

Екуменски и међурелигијски дијалог, као пут вјерског свједочења у друштву

Понављање и систематизација

Утврђивање градива на концу наставне године

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Вјерска поука је заједничко дјело катехете (вјероучитеља) и катехизаната (вјероученика). Полазиште је конкретна стварност - овај пута записана у Библији и Компендију Катекизма Католичке Цркве. Из доживљаја истраживања и искуства са читања Библије прелази се на истине записане у Катекизму. Овакав начин спознаје има властити ред: упознавање (обрада нових садржаја), сређивање (систематизација), понављање, примјена и провјеравање. То је макро структура оваквог начина спознаје. Међутим, и ови дијелови имају своју микро структуру. Тако на примјер: начин спознаје посједује слиједеће ступњеве: постављање циља, мотивирање, обрада нових наставних садржаја, учење, индуктивни и дедуктивни закључци, изравни и неизравни докази, формулирање запамћених чињеница итд. Или, садржај примјене има ове дијелове: проблем, постављање циља, библијски лик и истина из овога циклуса, задаћа, упознавање прилика и увјекбавање. Код спознавања треба имати пред очима физиономију групе и појединаца, но у оквиру сата под којим се обрађују нови наставни садржаји врши се примјена, понављање и вредновање обрађеног градива.

ОПЋЕ НАПОМЕНЕ

Имајући на уму горе истакнуто, поједини сат вјеронаука би требао изгледати овако: кратко понављање садржаја претходног сата, и посебно освјетљавање онога што ће послужити као темељ за актуални сат. Након постављања циља (што? и како?), прелази се на обраду нових наставних садржаја (нпр. код осмог разреда, свака вјерска истина), гдје се заправо објашњава ученику да нам Бог говори не само у поци него и у примјерима живота. То је особито за младе надахнуће и жеља за наслеђовањем. Закључци се могу истаћи на плочи. Након овога се већ познати садржаји продубљују, уче, тј. разговара се о помирењу (што, како и зашто). Овако усвојено градиво, у складу са одгојним циљем, мора наћи своју примјену у животу ученика. Разговара се зашто и како треба захвалити Богу за родитеље, браћу и пријатеље. Особито како усвојити начела и праксу живота. Оваква спознаја и дјечје искуство се ослањају на његов доживљај и на поновљени текст Светог Писма и вјерских истина које ће му бити "свјетло живота" у даљњем школовању.

Прозивку и домаћу задаћу обавимо у прикладно вријеме.

ЕВАНГЕЛИЧКО-ЛУТЕРАНСКИ ВЈЕРОНАУК СЛОВАЧКЕ ЕВАНГЕЛИЧКЕ ЦРКВЕ А.В.
(1 час недељно, 34 часа годишње)

- Општи циљеви наставног плана и програма за осми разред
- Откривати важност трагања за дубљим познавањем вере, која није од нас, већ долази од Бога.
- Подстицати веру, којом ученик долази у лични однос с Богом.
- Упознати и открити Исуса Христа који нам открива тајну Бога и човека.
- Откривати лепоту Божије слике о човеку, Божији позив на слободу и злоупотребу исте, зло раздора међу људима и Божију доброту која побеђује зло.
- Усмеравати ученике ка вери у Исуса Христа, који је у нама присутан управо деловањем Светога Духа.
- Пронаћи одговоре у Библији: шта је човек у Божијим очима и за шта је предодређен.
- Изградити код ученика свест о томе, да је према Библији рад значајна и корисна активност.
- Полазне тачке верске наставе за осми разред
- Полазна тачка верске наставе у осмом разреду основне школе јесте подстицање вере којом ученици улазе у лични однос са Богом - вере која не зависи од образовања, карактерне особине, није од нас ни у нама, већ је она дар Божији (по принципу наше Цркве: сола гратиа! спасење је дар Божије милости, који се може присвојити само вером). Добра дела, односно живот у вери, су плодови који сазревају у вери. Ко за Богом искрено трага, налази у вери смисао и циљ свог живота.
- Сврха евангеличке верске наставе у осмом разреду јесте да ученици, откривајући искуство трагања за спознајом и остварењем коначног смисла личног и заједничког живота, упознају, доживе и прихвате да је Бог створитељ и довршитељ како света тако и нашег живота. Бог и нас позива да будемо његови активни партнери у остваривању коначног животног смисла.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Градиво верске наставе Словачке евангеличке а. в. цркве за осми разред основне школе састоји се од основне теме: ВЕРА И ЖИВОТ, односно од осам наставних целина:

1. Извори хришћанске вере
Посебни циљ:
 - подстицати веру којом ученик улази у лични однос са Богом.Ученик ће:
 - сазнати зашто је Библија Књига живота,
 - умети како да чита и користи Библију,
 - упознати и умети како користити друга помагала при читању Библије,
 - схватити да је молитва кључ за читање Библије,
 - обогатити своје знање о другим значајним изворима наше вероисповести,
 - бити у стању да песмом и молитвом хвали Господа.
2. Вера у Бога као животна потреба
Посебни циљ:
 - израђивати став религиозности и личне вере пред Богом, који ту веру човеку дарује.Ученик ће:
 - научити да је постојање Бога премиса, која се не мора доказивати,
 - упознати разлоге за постојање Бога,
 - разазнати какве су особине Бога,
 - спознати шта је Бог у својој суштини,
 - спознати да Бог има моћ да мења људе.
3. Исус нас учи да савршено упознајемо Бога
Посебни циљ:
 - упознати Исуса Христа који нам открива тајну Бога и човека, који је ходао земљом чинећи добро и који позива своје ученике да га у томе следе и прате.Ученик ће:
 - помоћу вере заузети став према Исусу Христу,
 - учити од Исуса као Учитеља слушајући и читајући Његове речи,
 - сазнати порекло Исусове мудрости, његов став према Завету,
 - имати сигурност спасења коју ће препознати у вери у Исуса Христа,
 - видети могућност и следити Исуса Христа као савршени узор.
4. Дух Свети - наш Помагач
Посебни циљ:
 - усмеравати ученике ка вери у Исуса Христа, који је у нама присутан управо деловањем Светога Духа.Ученик ће:
 - схватити да је Бог заједница личности: Оца, Сина и Светога Духа,
 - схватити да Свети Дух сједињује људе у Божјој љубави,
 - сазнати да је Свети Дух наш Помагач, да је Дух љубави, на којој се гради заједништво у цркви,
 - схватити да нам се Божја Тројица показала као Отац над нама, Син за нас и Дух Свети у нама.
5. Човек и његово одређење
Посебни циљ:
 - Откривати истину о човеку: шта је човек, какво је његово одређење и камо води његов живот. Одговоре тражити у Књизи живота - Библији.Ученик ће:
 - проналазити одговоре о смислу живота,
 - схватити да само Библија човеку даје праву представу о себи,
 - схватити да улога човека јесте да живи као Божје дете,
 - схватити да Бог гледа на човека кроз лик Исуса Христа,
 - пронаћи основни циљ земаљског живота: награду вечног живота у краљевству небеском,
 - схватити да нам Бог помаже да се сналазимо у животу.
6. Човек и рад
Посебни циљ:
 - Изградити код ученика свест о том, да је према Библији рад значајна и корисна активност.Ученик ће:
 - сазнати да Свето писмо рад посматра као потребну и корисну активност,
 - схватити да молитва доприноси осећању задовољства у раду,

- спознати да рад треба адекватно наградити,
 - схватити да Бог на расипање слободног времена гледа као на грех.
7. Патња и смрт
Посебни циљеви:
- Усмеравати схватање ученика да део патњи праведних подразумева се као Богом управљани испит човекове вере.
- Ученик ће:
- схватити да Бог кажњава људе за јавне и прикривене, за свесне и несвесне грехе,
 - схватити да грех угрожава и скраћује живот човека и да проузрокује многе патње на земљи,
 - спознати да Бог не жели наш нестанак, већ нам даје вечни живот.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

На овом узрасту у односу на прошло, догађа се још јаче дистанцирање ученика од ауторитета одраслих. Зато је и нужно да одрасли (родитељи, вероучитељи и остали) приступају са ученицима као партнери. Квалитетном комуникацијом са ученицима решавају се њихова лична и друга питања са пуно разумевања и стрпљења. Ученици овог узраста не примају наметнута решења, него траже да и они солидарно и одговорно учествују у решавању и доношењу одлука о себи.

У верском васпитању овог узраста треба уважавати ученичке способности формалне логике и апстракције и пробуженог интереса младих за темељна питања живота као што су постанак света, смисао људског живота и постојања. Њих већ сада занимају теоретска и практична "филозофска" и "теолошка" питања која се односе на њихов конкретни живот. Показују посебан интерес и мотивацију за упознавање старозаветних и новозаветних личности и ликова који су се одликовали херојским врлинама и делима и који су остварили успешан живот. Личност Исуса Христа његове речи и дело су за њих прворазредан идентификациони модел. Ученици траже објективну и аргументовану информацију о свету који их окружује.

Активан и креативан заједнички рад ученика и вероучитеља у настави веронауке прави је пут за постизање верско-васпитних циљева у овом годишту.

Литература за наставу

За остваривање програма Словачке евангеличке а.в. Цркве у осмом разреду треба користити следећу литературу:

- Библија - Стари и Нови Завет
- Samuel Mišiak, Jln Lacko a kol.: Viera a život, učebnica evanjelického a.v. nboženstva pre 8. ročník zkladných škôl.
- Jaroslav Kušnier, Darina Kušnírová: Viem komu som uveril, učebnica evanjelického a.v. nboženstva pre 9. ročník zkladných škôl.

РЕФОРМАТСКА ХРИШЋАНСКА ЦРКВА У СРБИЈИ (1 час недељно, 34 часа годишње)

Циљ наставе верског васпитања Реформатске хришћанске цркве јесте вредновање верских и социјалних датости у хришћанству и људској заједници са нагласком на одговорном стварању бољег света. Младе водимо оним ставовима и истинама које научава Катекизам католичке цркве.

Задаци наставе верског васпитања Реформатске хришћанске цркве јесу: да мисао водиља верске наставе јесте изградња комплетне и одговорне особе у односу према себи, према вјерским вредностама, према другим људима и коначно да се осећа позваним да те вредноте не само спознаје и говори него и потврђује животом.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

	ТЕМА	ГЛАВНИ ЦИТАТ	ПОДЕЛА	АПЛИКАЦИЈА	ПЕВАЊЕ
1.	Општи увод, основи градива				
2.	Општа практична питања из црквених делатности - живота				
3.	Црквена епархија	I Сол. 5, 21-22	Свештенство Старатељи - економ	Дужносници црквене епархије	Химна 344
4.	Црквена општина	I Сол. 5, 19-20	Свештеник Старатељ - економ Пресбитери	Дужносници црквене општине	Химна 152
5.	Реформатска Хришћанска Црква (Мађара у Србији) I део	Маг. 6, 19	Црквена хиерархија Управа-Црквена власт		
6.	Реформатска Хришћанска Црква (Мађара у Србији) II део	Маг. 6, 20	Синод Цркве ни сабор Епархијска управа		Псалм XXV
7.	Обележја Реформатске Цркве	Откр. 2, 10/6	Грб Слоган	Божје јагње са стегом Христос побеђује	Псалм LXXVII
8.	Понављање				
9.	Понављање				
10.	Житије Апостола Павла I део	II Кор. 5, 10	Биографски подаци Преобраћење	Павлова просвједочења	Химна 399
11.	Житије Апостола Павла	Еф. 5, 12	Учења просвједочења		Псалм

	II део		вере (јеванђелизација) Посланице Павлове		XXXVI
12.	Павлове мисионарске путешествије	Гал. 1, 3- 4	Мала Асија и Балкан Грчка Македонија Рим	Стварање нових жупа	Псалм VI
13.	Понављање				
14.	Понављање				
15.	Реформатски покрет у Мађарској	II Кор 4, 6-7	Значај Резултати Значајнији реформатори		Химна 213
16.	Реформатски покрет у Славонији и Барањи	Псалм 23, 1-6	Значај Резултати		Химна 359
17.	Реформатски покрет међу јужним Словенима	Псалм 27, 7	Словенија (Примош Трубар) Значај		Псалм LXV
18.	Време црквене ренесансе (Библијски преводи)	Рим. 10, 17	Кароли Гашпар С. Молнар Алберт		Химна 209
19.	Трансилванија и његови владари	Рим. 8, 28	Значај Резултати		Химна 428
20.	Мучеништва, робовања на Галијама	II Кор. 4, 8-10	Прогнанства Понижења	40 проповедника	Химна 389
21.	Понављање				
22.	Понављање				
23.	Обнављање (Реформисање) осавремењавање Божје службе и проповеди	I Сол. 5, 17	Зачетници Главни представници реформација	ЕЦЦЛЕСИА СЕМПЕР РЕФОРМАРИ ДЕБЕТ	Химна 362
24.	Облици додатних богослужења	Рим. 1, 16	Библијски часови Диаконати Недељна школа Дијаспоре		Химна 393
25.	Понављање				
26.	Понављање				
27.	Мисионарске делатности	Мат. 28, 18-20			Химна 280
28.	Светске вере	II Кор. 13, 4	Подела Основна учења		Химна 411
29.	Хришћанство	Исаије 41, 10	Протестанти Неопротестанти	Толеранција и прихватање различитости	Псалм ЦЛ
30.	Источно и западно хришћанство	Гал. 3, 26	Подела Основна учења	Пут ка екуменизам	Химна 476
31- 34.	Понављање на крају школске године				

ХРИШЋАНСКА ЕТИКА ЕВАНГЕЛИЧКЕ ХРИШЋАНСКЕ ЦРКВЕ А.В.
(1 час недељно, 34 часа годишње)

Циљ наставе хришћанске етике евангеличке хришћанске цркве а.в. је упознавање ученика са значењем речи "Бог је међу нама".
Задатак наставе хришћанске етике евангелистичке хришћанске цркве а.в. је стицање знања о Богу и признања Богу.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

1. час: Узајамно упознавање. Упознавање наставног плана. Упознавање уџбеника за осми разред.	Певање - игра Увод
2. час: Исусово детињство Циљ: Упознати ученике са Исусовим детињством	Породично стабло ученика. Исусово порекло.
3. час: Исус учи и лечи - Излечење непокретног Циљ: Вера твојих пријатеља и теби помаже.	Исус лечи вером!
4. час: Исус учи и лечи - Излечење код Бетесде Циљ: Да ученици разумеју да Бог увек помаже.	Закон - милост - љубав.
5. час: Рекапитулација Циљ: Упознајмо доброту и љубав Исуса.	
6. час: Исус нас учи како да се молимо Циљ: Да ученици разумеју шта је суштина молитве и њено значење.	Молитва нас приближава Господу. Молитва - разговор са Богом.
7. час: Пример сејача Циљ: Божја реч је семе, а наше срце нека буде плодна земља.	Семе - Божја реч. Сејач - проповедници. Земља - наше срце.
8. час: Изгубљена овца Циљ: Да ученици разумеју да Исус налази изгубљене.	Исус - пастир.
9. час: Зли слуга Циљ: Да ученици разумеју да Богу морамо положити рачуне.	Бог - Бог љубави. Бог - Бог који прашта.
10. час: Исус угошћава 5000 људи Циљ: Сазнајмо да Исус Христ од малог уме да створи много.	Помажући нама, Исус даје пример како да и једни другима помогнемо.
11. час: Рекапитулација Циљ: Шта смо научили?	Понављање - игра - квиз
12. час: Пут ка Јерусалиму - Исус благословљава децу Циљ: Исусу су исто толико битна деца, колико и одрасли.	Деца - као "празан лист" ступају пред Бога.
13. час: Пут ка Јерусалиму - Јалово смоквино дрво Циљ: Само Божјом милошћу имамо још времена да се искупимо.	Искупљење - родно дрво.
14. час: Пут ка Јерусалиму - Берачи грожђа Циљ: Бог даје оно што је за живот потребно.	Спасење нам долази не по учинку, већ по милости Божјој.
15. час: Рекапитулација Циљ: Шта смо научили?	Понављање - игра - квиз
16. час: Пут ка Јерусалиму - Богат младић Циљ: Небеско благо важније је од земаљског.	Које богат, а ко сиромашан? Мк. 10, 25
17. час: Пут ка Јерусалиму - Ускрснуће Лазарево Циљ: Исус је победио смрт!	Симболика Лазаревог имена. "Ја сам ускрснуће и живот".
18. час: Пут ка Јерусалиму - "Ја сам..." изреке Циљ: Упознајмо ко је Исус.	Стари Завет - представљање Бога. Нови Завет - учење Исусово.
19. час: Пут ка Јерусалиму - Исус у Бетанији Циљ: Исусово последње заустављање пре Јерусалима.	Марија помазује Исусу ноге.
20. час: Последња недеља- Исусов улазак у Јерусалим Циљ: Благословљен ко у Божје име долази.	Значај благослова. Земаљски краљ - небески краљ.
21. час: Последња недеља- последња вечера Циљ: Хлеб и вино је истинско Исусово тело и крв!	Грех - покајање - опроштај греха.
22. час: Последња недеља - Хватање Исуса Циљ: Разумети како је и зашто Исус ухаћен без отпора.	Исус у врту. Јудин пољубац - издаја.

23. час: Последња недеља- Процеси против Исуса Циљ: Исус све подноси.	Оптуживање. Мучење.
24. час: Последња недеља - Разапињање Исуса на крст Циљ: Исус је умро за наше грехе!	Пут ка Голготи. Разапињање са разбојницима. Исусова смрт.
25. час: Последња недеља - Празан гроб Циљ: Исус је ускрснућем победио смрт.	Празан гроб - Исус живи.
26. час: Ускрс - највећи црквени празник Циљ: Нада у ускрснуће.	Апостолска Вероисповест - "ускрснуће мртвих".
27. час: Рекапитулација Утврђивање градива.	
28. час: Ускрс - народни обичаји. Разговор на тему.	Ускршњи зец. Ускршња јаја. Даривање. Поливање.
29. час: Мисијска заповест Циљ: упознати ученике да сви имамо мисијску дужност.	Наш мисијски задатак да свако постане Христов ученик
30. час: Мисијска заповест - кршгење Циљ: Разумети суштину кршгења	Светиња - Божја реч и знамење
31. час: Час понављања	Понављање - игра - квиз
32. час: Контрола научног градива	
33. час: Светиње у Евангеличкој Цркви Циљ: Да научимо да према Библији, постоје само две светиње: кршгење и причешће.	Светиње је Исус одредио.
34. час: Причешће Циљ: Разумети суштину причешћа.	Исповед. Лутерова исповедна молитва.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

"Ближе Исусу Христу"

Педагошка метода употребљена у уџбенику

1. Разговор (Дијалог)

Дијалог између вероучитеља и ученика, али и узајамно, међу ученицима, неопходан је део часа веронауке. Омогућава да ученик може релативно самостално да дође до свога мишљења, а такође може да поставља своја питања.

2. Самосталан рад уз библијски текст

Тематика наставе се остварује тиме што се користе библијски текстови, понекад само један стих из Библије. То је добра прилика да ученици науче и самостално да употребљавају библијске текстове.

3. Помоћна средства

Поред теорије неизбежно је и коришћење кратких ДВД филмова (не дужих од десет минута) са одговарајућом тематиком, који ће помоћи бољем разумевању градива.

4. Певање из омладинске песмарице

5. Упознавање са планом наставе

Упознавање ученика са планом наставе неопходан је део утемељивања праве атмосфере међу ученицима, али и између ученика и вероучитеља.

ВЕРОНАУКА - ЈУДАИЗАМ (1 час недељно, 34 часа годишње)

Циљ наставе јеврејске веронауке - јудаизам јесте да ученици стекну основна знања из богатог наслеђа јеврејске библијске књижевности, историје, рабинске књижевности и етике, као и да се упознају са јеврејским празницима, обичајима и симболима.

Задатак из предмета јеврејске веронауке за осми разред основне школе је да се ученици упознају са јеврејском историјом Новог доба и XX века.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставне целине и јединице:

1. НОВО ДОБА: Јеврејска миграција и економска делатност европских Јевреја у XVII и XVIII веку, Процват просвећености, Јеврејство у земљама ислама, Борба за равноправност и еманципацију Јевреја у земљама западне и средње Европе, Страдања руског јеврејства, Асимилација Јевреја у XIX веку, Демографске и економске промене у структури јеврејског народа крајем XIX и почетком XX века., Државни антисемитизам у Русији и источној Европи до Фебруарске револуције, Национални покрет и почетак самосталне политичке делатности Јевреја, Јеврејско средиште у Палестини до краја Првог светског рата.

2. ДВАДЕСЕТИ ВЕК: Промене у политичком положају и друштвеној структури јеврејског народа после Првог светског рата, Страдање руских Јевреја после Октобарске револуције, Процват јеврејског средишта у САД, Ционистички покрет и развој "националног огњишта" у Палестини, Долазак националиста на власт у Немачкој и геноцид над европским Јеврејима у годинама

Другог светског рата, Рат за независност и проглашење државе Израел, Јеврејска дијаспора после Другог светског рата, Стварање државе Израел.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Користити следеће књиге: Историја јеврејског народа, група аутора (Гинко, Београд 1996), Кратка историја јеврејског народа, Симон Дубнов (Издање Савеза јеврејских општина Југославије).

Опште напомене

Историјско памћење и историјска перспектива је од великог значаја за разумевање идентитета и судбине јеврејског народа.